

Popa Tanda (caracterizare)

Noutatea cea mai mare a nuvelisticii lui Ioan Slavici, scriitor nascut la Siria , in Campia Aradului, consta in realismul fenomenelor de viata pe care le exploreaza si in perseverenta descrierii psihologiei taranirii ardeleni in ultimele decenii ale secolului al XIX-lea. Considerat un Balzac al satului romanesc, Slavici creeaza eroi harnici, ambitiosi si intreprinzatori. Cu mijloace stilistice sarace, nuvelistul da viata interioara personajelor. Acestea sunt surprinse intr-o adancime care nu-l ospitise niciodata pe Creanga, dar care il domina pe scriitorul arelean prin desavarsita stapanire a stilului oral, jovial si plin de verva.

Fiind personajul principal pozitiv al nuvelei "Popa Tanda", parintele Trandafir este urmarit evolutiv si apare in prim-plan in toate nucleele narative, de la prima tinerețe pana cand ajunge octogenar. Inca din prima expozitiune epica, personajul se individualizeaza prin manifestarile exterioare: relatiile cu satenii, cu familia, prin fapte, prin amanunte de comportament. Scriitorul foloseste intreg arsenalul caracterizarii directe si indirecte, narand despre inertia taranilor fata de bunele intentii ale preotului de a-I scoate din lene si din nevoi. Aceste fapte vor declansa conflictul interior, capabil sa lumineze dimensiunea psihologica a personajului. Complexitatea eroului este asigurata, in primul rand, de drama pe care o traieste atunci cand intelege ca incercarile de a-I transforma pe enoriasi sunt zadarnice, dar si de bucuria pe care o simte atunci cand vede ca exemplul personal de munca si tenacitate a dat roade. Tudor Vianu apreciaza ca: "Povestitorul vede oamenii lui dinauntru, in sentimentele sau in crizele lor morale, ba chiar in procesele lor intelectuale".

Caracterizarea directe este elocventa in schita de portret, creionata de narator prin tehnica descrierii insusirilor fizice, dar mai ales morale. Aflam ca parintele Trandafir este preot in Butucani, este un on harnic si invatat, canta in biserica chiar mai bine decat parintele sau, vorbeste drept si cumpatat, "strange, drege si culege". Il strica insa un lucru. Este cam greu la vorba si cam aspru la judecata, fapt care duce la alerarea relatiilor cu poporenii si la transferarea sa in satul Saraceni, pe Valea Seaca. Vocea narativa se face simtita in prezentarea eroului, prin folosirea unor figuri de stil intre care se remarca inversiunile si repetitiile: "harnic si grijitor om e parintele", "cam greu la vorba si cam aspru la judecata". Caracterizarea directa este evidenta inca din titlul operei. Parintele Trandafir primeste de la locuitorii satului Saraceni porecla "Popa Tanda", insemnand pierderea de vreme, cu referire la incercarile zadarnice ale preotului de a-I scoate din lene

si din nevoi. Urmarind direct relatiile dintre personaje, surprinse in mediul lor de viata, autorul creeaza un conflict exterior de durata, care nu va fi rezolvat prin pilde biblice, ci prin ilustrarea practica a proverbului “omul sfinteste locul”.

Caracterizarea indirecta se impleteste cu mijloacele conturarii directe a eroului. Astfel, faptele, gesturile, vorbele, actiunile narate lumineaza trasaturile morale, personajul aparand ca un om echilibrat, drept, indemanatic si priceput, gospodar si strangator, energic si dinamic. A peland la monologul interior, naratorul surprinde hotararea preotului de a-l schimba pe sateni: “Cate vreme vor fi saraceni lenesi, ei vor ramane saraci si eu flamand.” Scriitorul adanceste analiza psihologica, punand personajul in situatii dificile, care-l obliga sa cugete, sa ia hotarari si sa actioneze. In final, aducand satul la prosperitate materiala, parintele Trandafir este considerat “omul lui Dumnezeu”. El a redat oamenilor respectul de sine, demnitatea si dreptul de a fi apreciati de urmasi. Saraceni au devenit gospodari de frunte, cu case aratoase, gradini bine lucrate, cu primarie, scoala si biserica impunatoare.

Personaj complex, alcatuit din lumini si umbre, “Popa Tanda” este un erou tipic de nuvela. Initial neacceptat de comunitate, el devine treptat sufletul satului, apostolul care intruchipeaza spiritul constructiv.

Fin recunoscator al naturii omenesti, Slavici a creat in operele sale personaje care oglindesc fondul sufletesc al poporului. Mihai Eminescu socotea, in 1882, la aparitia nuvelei: “Popa Tanda este un margaritar de popa romanesc, vrednic a figura in orice carte de citire pentru sate, un popa cu gura de lup si inima de miel, care, mai cu bataia de joc, mai cu sfatul, dar cu pilda proprie, mai cu seama, ridica nivelul moral si material al unei pustietati cum este a Saraceniilor”.